

פניני הפרשה

פרשת פקודי - החודש

כט אדר תשפ"ה

פנינים בפרשה

עשה מה שאתה יכול

ויביאו את המשכן אל משה (לט, לג)
ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן וקם משה את המשכן (כו, יז-יח)

לפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקב"ה הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם, מחמת כובד הקרשים שאין כח באדם לזקפן, ומשה העמידו. אמר משה לפני הקב"ה: איך אפשר הקמתו על ידי אדם? אמר לו עסוק אתה בידך, נראה כמקימו והוא נוקף וקם מאליו, וזהו שנאמר הוקם המשכן, הוקם מאליו. (רש"י)

לאחר שהוכנו קרשי המשכן וכליו במאמץ גדול ומשותף לכל בני ישראל, כשהגיע משה רבנו להקים את המשכן ולבנותו על מכונו וגילה את כובד המלאכה הכרוכה בכך, תמה איך יוכל להקים את המשכן בידי אדם. הלא הקרשים כבדי משקל, העברת הבריחים בהם היא מלאכה אומן, והרכבת המשכן כולו זו עבודת כפיים משמעותית! השיב לו הקדוש ברוך הוא - אתה תעשה ככל יכולתך, ואני אעשה את כל השאר - המשכן יוקם מאליו!

יהודי נדרש לפעול ולעשות, גם אם נראה לו שלא יצליח ובדרך הטבע אין לו סיכוי. יהודי צריך לעשות כמיטב יכולתו, ולקוות לברכת השם במעשיו, שהיא זו שתוביל אותו לתוצאה הרצויה, או גדולה וברוכה ממנה שבעתים! ישנו פתגם האומר: יהודי צריך לעשות, לא לנסות להועיל! יהודי צריך לעשות, הוא נדרש להתאמץ, לפעול בלי לבחון אם יצליח להשיג, בלי לבדוק אם יצליח להוביל לתוצאה, כי רק בורא עולם קובע איזה מאמץ יצליח, והאם אכן יוביל למטרה.

יהודי צריך רק לעשות את שלו, לפעול ככל יכולתו, להתאמץ בכל כוחו, ולקוות לסייעתא דשמיא במעשיו. אסור ליהודי להירתע מהתפקיד שעומד מולו, הוא צריך 'לקפוץ למים', להתחיל בעשייה ולפעול. את כל היתר משלים בורא עולם במידה גדושה, מידו הפתוחה הרחבה והמלאה. **סיפור בעניין זה - במדור 'סיפור לשלחן שבת'**

.....

אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו'. (ל"ה כ"א)

רבותינו פירשו למה נקרא שמו משכן שנתמשכן בעוונותינו. וגם ציפור מצאה בית ודרור קן לה ואילו לקב"ה אין בית והכל בגללנו וידוע כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו וכל אחד מאיתנו צריך לחשוב שזה בגללו. ולשפר מעשינו הרעים.

ובראש ובראשונה לברוח ממחלוקת כמו מאש, שראינו עם קורח ועדתו שהיו ראשי סנהדראות וגדולי עולם אבל המחלוקת שרפה אותם. ואילו און בן פלת שאשתו גרמה לו לצאת מהמחלוקת נשאר בחיים. וכן ידוע שהיום יש לנו מקדש מעט שזה נקרא בית הכנסת ואם נשמור שם על הקדושה ודאי שזה יקרב את המקדש הגדול. (ובחרת בחיים)

סיפור לשלחן שבת

בשנת תש"ב, בזמן שמלחמת העולם השנייה היתה בעיצומה, אלפי יהודים הוגלו אל מחנה ד'ורין שבטרנסניסטריה, שהיה מעין בית כלא ענק, בו חיו היהודים בתת תנאים. הרעב והדוחק היו קשים מנשוא, והקור המקפיא השלים את תמונת החיים הקשה והאכזרית. היהודים במקום עבדו עבודת פרך, ובקושי זכו למנת לחם זעומה ומעט מרק לחמם את נפשם היגיעה. בימי החורף גברה המצוקה במחנה כאשר צנחה הטמפרטורה הרבה מתחת לאפס, ובלילות, הקור העז היה הופך למלאך המוות, וקיפח חייהם של יהודים רבים שלא ניתנו להם אמצעי הגנה מהקור הנורא.

באותה שנה היה האדמו"ר הבאר יעקב מנדבורנה זצ"ל ילד בן שנים עשרה שנים בלבד, וכבר אז צערם של היהודים במחנה נגע ללבו הרחום והרגיש. הוא לא היה מסוגל לשאת את המחשבה כי הם קופאים בלילות ולאיש לא אכפת. אולם עצי הסקה היו מצרך נדיר ויקר מאוד, לכן נאלצו היהודים להישאר נתונים לחסדי הסופות והסערות שפקדו אותם, ועם הקור המצמית החודר לעצמות.

הרבי שהיה אז ילד צעיר יכול היה לפטור את עצמו באמירה סתמית: "זה לא לכוחותי, זה גדול מידי לילד בגילי", אולם הרבי בחר לעשות ככל יכולתו, ומידי יום ביומו, מיד לאחר תפילת שחרית, מיהר ויצא אל הקור חודר העצמות, הסתובב כל היום לקושש ענפים וורדים, ובקושי היה מצליח להשיג כמות זעירה.

באחד הימים בעודו מחפש ענפים וחומרי בעירה, ניגש אליו איכר נכרי ושאל: "ילד, האם אתה מחפש עצים? יש לי עצים למכירה". הרבי הביט בו בחוסר אמון ושאל: "איך זה יתכן? הרי כאן במחנה זה מצרך נדיר ויקר המציאות". "יש לי עצים, והם מוחבאים ביער, בוא אחרי", לחש הגוי, והילד המאושר החל ללכת בעקבותיו למעבה היער. דרך ארוכה ובסופה הגיעו לקרחת יער קטנה, שם היו חבילות ארוזות של עצי הסקה מוכנים לשימוש, ובכמות נכבדה.

האיכר הביט בעיניו של הילד המופתע, ונקב בסכום הגדול המבוקש בעבורם. הרבי הביט בעצים, אך נרתע למשמע הסכום. בעודו מהרהר מניין ישיג את הסכום הגדול, שאל את עצמו היאך יוכל להבריח את הסחורה הנדירה מתחת לאפם של הקלגסים הרשעים, שגם הם חיפשו נואשות עצים להסקה. אך האם בכלל כדאי להתאמץ?

הרבי החליט מיד לעשות כמיטב יכולתו. "תן לי שעה", הוא אמר בפשטות לאיכר הערל, "אני צריך לגייס את הכסף". הנכרי מדריך אותו כיצד לשוב למחנה, והילד ממחר לבשר לאביו האדמו"ר (בעל הדבר חיים) על העסקה המוצעת. האדמו"ר היה נרגש מהזכות העצומה שהתגלגלה אליהם להציל נפשות מישראל, והחל לאסוף עם בנו את הסכום הנדרש. אחרי שעה הועבר הסכום המלא לידי האיכר הנכרי, ואף סוכם כי שעת חצות הלילה תהיה שעת העברת הסחורה לחצר ביתו של הרבי, נותר רק החשש מפני הקלגסים שומרי המחנה, שבודאי ישמחו להניח את ידיהם על האוצר היקר. בשעה תשע בערב, שבילי המחנה היו ריקים מנפש אדם, מלבד השומרים שפטרו ללא הרף. בשעה זו, הסתנן הילד החוצה מביתו, הלך בוריות בעודו עוקב אחרי מבטם של השומרים, ואץ רץ אל ירכתי המחנה לחפש את ארון החשמל המוסתר. מאחורי גבעת שיחים, הוא מצא את ארון החשמל, פתח את דלתו, ובעזרת אבן גדולה הוא ניפץ את הפיוז המרכזי האחראי על אספקת החשמל במחנה.

אותו לילה היה האפל ביותר בתולדות המחנה. בחסות העלטה והסחת הדעת של השומרים בעקבות התקלה הפתאומית, הצליחו הרבי ויהודים נוספים להעביר את כל אוצר העצים לחצר ביתו, ומשם הפיצו אותם אל בתי היהודים האומללים שהתחננו לעצי הסקה.

הבה נעשה חשבון - האם היה לכך סיכוי מתחילה? האם הגיוני שילד בן שנים עשרה יקושש עצים לכל יהודי המחנה? האם זה סביר שלפתע יפנה אליו איכר נכרי ויציע לו עסקת מכירת עצי הסקה? האם היה ניתן להניח שהעצים יגיעו ליעדם בשלום מתחת לאפם של השומרים?

התשובה לכל השאלות הללו היא: לא. זה לא הגיוני, לא סביר ולא מתקבל על הדעת כלל. אבל הרבי לא התייאש ובכל זאת בחר לנסות, לפעול ולעשות כמיטב יכולתו, בלי לחשוב על הסיכוי להצלחת המהלך. כי יהודי קודם כל עושה, קודם מנסה, מפעיל את כל יכולתו וכישוריו, ומתמסר לעשות ככל יכולתו. ואז הקב"ה מסייעו. כי אם יהודי יעשה מה שהוא יכול לעשות, הקב"ה שהוא כל יכול, יעשה אף הוא מה שהוא יכול לעשות, ואז המטרה תושג ותושלם על הצד הטוב ביותר. הקב"ה מעניק את הכח והסיוע ומוביל את האדם להצלחה היעודה! (רבי אשר קובלסקי שליט"א) (הובא בסימן לבנים)

אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו'.

רבתינו פירשו למה נקרא שמו משכן שנתמשכן בעוונותינו. וגם ציפור מצאה בית ודרור קן לה ואילו לקב"ה אין בית והכל בגללנו וידוע כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו וכל אחד מאיתנו צריך לחשוב שזה בגללו. ולשפר מעשינו הרעים.

ובראש ובראשונה לברוח ממחלוקת כמו מאש, שראינו עם קורח ועדתו שהיו ראשי סנהדראות וגדולי עולם אבל המחלוקת שרפה אותם. ואילו און בן פלת שאשתו גרמה לו לצאת מהמחלוקת נשאר בחיים. וכן ידוע שהיום יש לנו מקדש מעט שזה נקרא בית הכנסת ואם נשמור שם על הקדושה ודאי שזה יקרב את המקדש הגדול.

ושמעתי משל מהרב ניסים יגן זצ"ל באדם עשיר שבנה לו בית מפואר ביותר כדי לגור בו אבל לא ארכו הימים והנה צרה צרורה בא הבן של העשיר והחריב את הבית של אביו. והאבא הצטער מאוד אבל לאחר כמה שנים בנה לו שוב בית מפואר וגם כן גר בו כמה שנים ושוב פעם הצרה הגיע והבן שלו בא והחריב לו את ביתו.

והאבא החל לנדוד בדרכים ולחפש מחסה מהקור והגשם. עד שראה איזה ביקתה אחת ונכנס פנימה לנוח מעט אבל אחר כמה רגעים בא הבן וגירש את אביו בבזיון מהביקתה, עד שלימים רבים והאבא בנה בית מפואר מאין כמותו ושם שומרים חמושים בכניסה והנה הבן רצה להיכנס לארמון המפואר וכמובן שלא כל כך מהר הכניסו אותו.

והנמשל שהאבא זה אבא של כל עם ישראל, הקב"ה, והבן זה אנחנו שהחרבנו לו את הבית המפואר הראשון וגם את הבית השני ובינתיים יש לו משהוא קטן שזה בית הכנסת ואם אתה מדבר שם דברי חולין אפילו בעניני פרנסה אתה גורם סילוק שכינה וזה אפילו שלא בשעת התפילה וכ"ש בשעת התפילה או קריאת ספר תורה. ומי שמדבר בחזרה כתוב בשו"ע גדול עווננו מנשוא וכשיבנה הקב"ה את הבית השלישי אתה גם תרצה להיכנס לכן כדאי שנוזהר לשמור על קדושת בית הכנסת ולא נדבר שם שום מילה של חול.

ויקם משה את המשכן וגו'.

הקב"ה אמר למשה תקים את המשכן אמר לו משה אבל איך הרי זה כבד אמר לו הקב"ה אתה תניח את הידים מלמטה והמשכן לבד יתרום וכן היה. ואילו בפסוק אנו רואים שהתורה אומרת ויקם משה את המשכן ולכאורה הוא התרום לבד? ועוד יש להקשות למה בכלל הקב"ה אמר למשה להניח את ידיו למטה הרי הוא יודע שהוא לא יצליח אלא זה יתרום לבד?

אלא כאן התורה רצתה ללמדנו יסוד גדול מאוד בעבודת ה' שאת כל הפעולות שנראה לנו שאנו לא מסוגלים לעשות אם רק נתחיל הקב"ה יעשה את שאר העבודה כמו שאמרו חז"ל שהקב"ה אמר לנו תפתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתחו של אולם שקרוונות ועגלות נכנסות בו ואם אנו רואים שעדיין לא זכינו לפתחו של אולם זה סימן שגם פתח כחודו של מחט עדיין לא פתחנו.

ואולי עשינו הרבה פתחים יותר גדולים משל מחט, אבל הבעיה שסגרנו אותם שאמרנו שנתחיל שיעור תורה יום יום אבל פתאום יש חתונה או בר מצוה או עבודה והפתח הזה נסגר, כמה פעמים התחלנו ללמוד חוק לישראל עם התפילין אבל גם זה יצר הרע לקח לנו, כמה פעמים התחלנו סדר חדש אבל לאחר קצת זמן גם זה נעלם. ואנחנו צריכים לזכור שזה רק ההתחלה קשה אבל אח"כ הקב"ה עושה הכל.

ומשל למלך שבנה בנין של חמש מאות קומות ואמר מי שיצליח לעלות עד לראש הבנין יקבל ממני פרס גדול מאוד. ובאו כמה אנשים והחלו לעלות אבל אחרי עשרים קומות התעייפו, בפרט שנזכרו שיש עוד ארבע מאות שמונים קומות ויש כאלה שעלו שלושים ונתעייפו.

אבל בא אחד אמר אני עולה כי אני יצליח שהרי המלך הזה לא יעשה דבר שאי אפשר לעמוד בו, והחל לעלות עשר ועוד עשר עד שהגיע לקומה חמישים והנה הוא רואה מעלית ועלה איתה עד קומה חמש מאות וקבל את הפרס הגדול. עד כאן המשל. והנמשל ברור שגם אם נראה לך שלא שייך שתסיים את הש"ס למשל אתה רק תתחיל ובסוף תבוא המעלית. (ובחזרת בחיים)

"ואמר לי ת"ח שליט"א אחד ממשפחת מרן הגאון האדיר רבי שלמה זלמן אוירבאך זצוק"ל, שפעם אחת בא אליו גדול אחד, שהיה חולה מסוכן ל"ע, ושאלו איך להתחזק ולעורר רחמים על עצמו בשעת צרתו. וענה לו הגאון רבי שלמה זלמן ז"ל, שאיני רואי להגיד זה לאחרים, אבל אני אגיד לך "מה שהייתי עושה בעצמי" במצב כזה. הייתי מחזק את עצמי באמירת ה"מאה ברכות", שתהא אמירת מילת "ברוך" כמו צריך, ומילת "אתה" כמו שצריך, ואמירת "השם" כמו שצריך לומר את השם, ואם אצליח בזה, הרי זה בשבילי המסור הכי גדול". (הקדמה לספר מצוות מאה ברכות כהלכתה)

...
וכתב רבינו מהרח"ו זצ"ל בשם רבו האר"י ז"ל וזה לשונו: אמר לי מורי ז"ל כי "עיקר" השגת האדם אל רוח הקודש, תלויה ע"י כוונת האדם וזהירות בכל ברכת הנהנין. לפי שעל ידם מתבטל כוח אותם הקליפות הנאחזות במאכלים החומריים, ומתדבקים באדם האוכל אותם, ועל ידי הברכות שאומרים עליהם ככוונה הוא מסיר מהם הקליפות ההם, ומזכך החומר שלו ונעשה זך ומוכן לקבל הקודשה. והזהירני מאוד בזה.

...
אמרו חז"ל חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום (מנחות מ"ג ע"ב) כי בזמן דוד המלך כל יום היו מתים מאה נפשות מישאל, ולא היו יודעים על מה היו מתים, עד שחקר דוד המלך והבין ברוח הקודש, ותיקן להם לישראל מאה ברכות בכל יום (טור סי' מ"ו בשם הגאונים)

...
האם לא כדאי לחיות יממה שלמה במצב כזה
השרף מבריסק הגאון הקדוש מהר"ל דיסקין זצ"ל, שמע שמחלת השיתוק אחז באלמנה צדיקה ישישה, הזדעזע, ושלה לשכור אשה שתבא בכל יום לרחוץ את החולה, והורה שארוחותיה תשלחנה מביתו דבר יום ביומו. בערב החג אמר, מצוה מיוחדת ניצטינו לשמח אלמנה בחג, קם והלך לברכה "בברכת החג", אין לתאר את התרגשותה, רק בקשה אחת היתה בפה, יברכני נא הרב שאזכה להאריך ימים: בקשתה התמיה את הנוכחים, ראשית, מדוע לא בקשה להתברך ברפואה שלמה, הן עיין בעיני ראינו כמה חולים גוססים "הקים" הרב בתפילותיו הקדושות, כעדות תלמידו הגאון רבי יעקב אורינשטיין זצ"ל, ואם נואשה מרפואתה, מה לה להאריך סאת סיבלה ויסוריה ומצבה הנורא. הבחינה בתמיה והסבירה, איני מבקשת רפואה, כי מצדיקה אני עלי את הדין, ומה אועיל אם ארפא מיסורי בעולם הזה ואדחם לעולם הבא לדינה של גהינום, אבל מבקשת אני אריכות ימים, שכן אחת ליממה באה האשה לרחוץ אותי, "ומיד" לאחר מכן מצליחה אני "לחטוף" ברכה בנקיות. ויאמר נא הרבי, כלום לא כדאי לחיות יממה שלמה במצב כזה, כדי "לזכות" ולברך ברכה לפני מלך מלכי המלכים רם ונישא.

לבק זכות

סיפור ופתרון - על עניין לדון לבק זכות

מתוך הספר הנפלא מדריך מעשי כיצד לדון לבק זכות

מלבין חני חבירו בכיסי

ככה זה נראה - מעשה שהיה עם רבינו הבבא סאלי זצוק"ל שהגיע אליו יהודי לקבל ברכה, ולהפתעתו הרבה במקום לברכו החל הרב להשפילו ולבוותו לעיני הרבים, כשהוא יוצא אבל וחפוי ראש מביתו של הבבא סאלי, כולם התפלאו מה הוא כבר עשה לבבא סאלי, שהבבא סאלי מבזה אותו ברבים ללא סיבה?!

הלא אמת מוטל אנון מקרה כזה לבק זכות?

מה באמת קרה - לאחר שהאיש יצא מביתו, שאלו את הבבא סאלי, רבינו הרי אסור להלבין פני חבירו ברבים? הסביר להם שראה (מה שאנו הקטנים לא מסוגלים לראות) שמלאך המוות ליווה את האיש הנכנס אליו, ופירוש הדבר שנגזרה עליו גזירה מן השמים להפטר באותו היום במיתה משונה מן העולם!!! וכידוע שבזושה גם כן נחשבת לשפיכות דמים ולכן יכולה לבטל גזירת מוות, וכן עשה הבבא סאלי, ביישו בכדי להצילו ממוות, בדרכו בחזרה לביתו מהבבא סאלי אכן הופגז על ידי ערבים וברך נס ניצל, ומאוחר יותר חזר לביתו של הבבא סאלי להודות לו על שהציל את חייו (ומיותר לציין שלנו הקטנים אסור לבייש שום יהודי).

לע"נ ר' דב ב"ר שמואל ז"ל ולע"נ הגד"צ ר' אברהם ב"ר חיים שאול זצ"ל